

Եբեսղեի համակենտրոնացման ճամբարի մուտքի մոտ

Թանգարանի
ցուցափեղկերի
մեկը

Հայոց գեղաստանությանը նվիրված առաջին բանախոսությունը ավասրիական Zeitgeschichte բանգարանում Հայտնաբերվել են զոհված հայ ռազմագերիների անհայտ անուններ

Հայտնաբերվել են զոհված հայ ռազմագերիների անհայտ անուններ

Դազմագերիների գերեզմանը

Պանկել են սովորայի դաժան հիշողություններ ու նկարագրություններ։ Պատմում են, որ գերմանացիները գերիներին երկարուժիզ, հոգնատանց ծանադրանքունք հասցնում էին տեղ, եւ երբ տեղի բնակչիները ջուր էին փորձում այլ ուժապահներին, այօսում ուն էին արօւեր։

Գերիները սարեի մեջ փորում
էին բունելներ՝ ուզական զայտ-
նի նղասակներով՝ մասնավորա-
պես հրթիռների դաշտասնան, որի
աշխատանքները դեկավարում եր-
ժամանակակից հրթիռաշինու-
թյան հիճնադիր Գերներ ֆոն
Բրաունը (այդ բունելներից մեկում
այսօր թանգարանային նյութեր են
ցուցադրված): Գերիների բազմու-

թյունն այսինքն հսկայական էր, եւ անվերջ նոր խմբեր էին բերում, որ նրանց կորուսը ոչինչ չարձեր: Նրանք գալիս էին մենաելու, եւ տառերն իրենց գերեզմաններն այստեղ գտան: 1945-ին, երբ ամերիկյան զորքերը մասն խաղա, ողջ մնացած երեն պատազրվեցին, բարանները բանդվեցին, մահացածների այցունները ետքափոխվեցին ինդհանուր գերեզմանոց, նրանց հիշատակին անվանական ցուցախսակներ ետղարդվեցին: Ամեն տարվա մայիսի 7-ը այս վայրում հոչակված է որդես Ազատազրության օր, զայիս են տարբեր երկրներից մարդկի, ում հարազանները, ազգականները երեսգեհի համակենացնացման ճամբարում իրենց վախճանը գտան: Այստեղ հիշատակի խաչեր են ետղարդել լիեհեր, իսաւացիներ, հրեաներ, Ֆրանսիացիներ: Ամենաւայ նահասակները խորհրդային ռազմագերիներն են, տարբեր ազգերի ներկայացնությներ: Արտօ

ազգության պահպանությունը։ Այսա Օհանջանյանը հազարավոր նահատակներից ողբակից գտել եւ վերհանել է մինչ այսօր անհայտ կորած 23 հայի, որոնց անունները հրապարակվում են առաջին անգամ։

- Պրն Օհանջանյան, Ձեր քանախոսության հիմնական եւ սարդությունը որքի՞ն են։

Տաղրութեղի որսու էին:
- Իմ ելույթը կառուցել է թանգարանի կողմից նախադես կատաված Երեք հարցադրումների ժուրգը՝ Նայոց ցեղասպանության

Իին որու դեր ունեցավ (մեղսակցություն), մենք դեմք է որ ընդունենք Հայոց ցեղասպանությունը»:

Կերնիշյալ կաթովները փաս-
ված են, իսկ մասնավոր երկու խո-
սակցությունների ժամանակ այս-
տիսի կաթիվների եմ հաճողմել։
«Եթ Ս. Նահանգները ընդունի,
մենք էլ կընդունենք», որին ես դա-
տասխանեցի. «Դուք Ս. Նահանգնե-
րի վասա՞լն եք»: Եկ Երկորդը «Դուք
որեւէ դահանջ կունենա՞՛, եթ մենք
ընդունենք»: «Այս՝ բարոյական», ե-
ղայ իմ դատասխանը: Խոյ ընդ-
հանրախոյ իմ եղրահանգումը եւ
հակարածումը այս ամենին այս-
տիսին է եղել. «Դուք այսօր նույն դա-
դավականությունն եք Վարում, ինչ-
ուս Առաջին համաշխարհային
դատեազմում: Այն ժամանակ Պոլ-
սում Ավստր- Հունգարիայի դաւ-
տանության նախարարության ներ-
կայացուցիչ դրա Պոմբանկովսկին
Վիեննա դաւտունական նամակ է հղել. «Ամենախելով եւ հնարավոր
բանն այս է, որ մենք քուրթերի ձգ-
տումներին չխանգարենք, քուրթերը
մեր անկեղծ դաշնակիցներն են:
Թուրթիան մեզ համար ավելի կարե-
տր է, բայց Հայաստանը»:

Նազորոր հարցադրման իմ դասախսանը հետևյալն է՝ միջազգային գործընթացներում արդեն ձանաչում գտած ցեղասպանությունները համեմատել, իհարկե, կարելի է: Դայերի եւ հրեաների՝ դասմականորեն միեւնույն ձակասագրին վերաբերող հետարքրական մի փաստի անդրադարձան:

Եկունո՞ւ համաշխարհային դաստերազմի տարիներին հրեական երկու գետնութում աղասանած հազարավիր հրեաներ դպյակարգին միջնեւ վերջ, եւ գրեթ բոլորը զոհվեցին: Որկվածները դասնում են, որ Ֆրանց Վերֆելի «Մուսա լեռան 40 օրը» գիրքը այդ օրերին դարձել է նրանց հետազա գործունեության համար օրինակ: Նրանի ասում էին, որ իրենց եւ հրեաների ճակատագրերը նման են, եւ եթե չկարդան այդ վերջը, չեն հասկանա, թե ինչու են ուզում դպյակարգել: Սա ասել են մարդիկ, որնն զոհվել են, իրենց դպյակար հայկական դպյակա են դարձել եւ գրել են՝ սա մեր Մուսա լեռն է: Եթե դեռ այն ժամանակ էին հրեաները համեմատան իրենց ճակատազիր հայերի հետ, մենք իմաստություն տան կարություն:

ինչպես դիմի Վարվեն:

- Եթենքեի բանգարանում Հայոց ցեղաստանության բեմայով սա առաջի՞ն բանախոսությունն էր. ինչ վերաբերմուն ունեցավ լարանը, ինչողիսի՞ արձագաններ եղան:

- Այս, առաջինն էր: Թաճգարանը նման հանդիդուներ էաւ է կազմակերպում հիմնականում հրեական Հոլոքոսթի թեմաներով: Այս աղյօթի 24-ի բանախոսությունը Ռուանդայի ցեղասպանության է նվիրված: Թաճգարանը կայուն լսարան ունի, բաղադրի բնակիչներն

Nachname	Vorname	Haeftlingsnummer	Nationalität	Birthdate	Deathdate	Birthplace
Kuchar	Walentin	33005	Russland	05.04.1915	03.05.1945	Koscharintzi
Wirobyan Kriegg.	Ambarsum	83507	Russland		28.04.1945	Iriwary
Dsharachian Kriegg.	Nikolaj	113604	Russland	10.04.1902	30.04.1945	Kirowobad
Abeljan Kriegg.	Sadur	50937	Russland	10.07.1908	25.04.1945	Maly Saly
Terterjan Kriegg.	Waskes	38151	Sowjetunion	17.12.1917	18.12.1944	Plowdiw
Nikotschjan Kriegg.	Peter	108345	Russland	05.01.1910	19.01.1945	Sarikamisch
Gajkasjan Kriegg.	Wartan	50743	Russland	15.09.1918	06.04.1945	Pjatigorsk
Kasarjan Kriegg.	Satik	100586	Russland	03.11.1908	24.04.1945	Schagrar
Wartumjan Kriegg.	Chajro	51178	Russland	01.05.1906	05.03.1945	Altschachshjur
Ambartzumi an Kriegg.	Saak	50943	Russland	05.06.1909	22.04.1945	Chnsorek
Awitisjan Kriegg.	Makar	113579	Russland		01.06.1945	Jerewan
Sawin Kriegg.	Pawel	38138	Russland	02.02.1922	03.05.1945	Nikiforow ???
Kalustjan Kriegg.	Neschan	41170	Russland	09.04.1900	20.04.1944	Jerewan
Katschanow Kriegg.L.e.V.	Sergiej	41709	Russland	21.07.1911	11.05.1944	Leningrad ???
Owsepian Kriegg.L.e.V.	Muschek	51089	Russland	26.10.1908	07.05.1945	Kulali
Babajew Kriegg.L.e.V.	Jegor	41630	Russland	02.01.1918	07.04.1945	Snamienko je ???
Nesmijanow Kriegg. SU.	Michail	39758	Russland	18.09.1923	26.04.1945	Achtyrka ???
Masjan RZA	Dimitrij	91716	Russland	16.09.1909	04.05.1945	Kotowka
Stiepanow RZA	Wladimir	58579	Russland	07.11.1925	28.02.1945	Witebsk ???
Ulasijan RZA	Iwan	99318	Russland	02.11.1923	04.05.1945	Maschukin
Trojan Ziv.	Alexander	58590	Russland		27.04.1944	Jakubowitzchi
Artjemjew Ziv.	Pawel	54602	Russland	06.11.1896	15.04.1945	Lipuschjki ???
Sewan Ziv.	Andrej	77149	Russland	05.05.1920	27.04.1945	Kiew

Դամակենտրոնացման ճամբարում և ահատակված հայ ռազմագերիների ցուցակը

Են, դատասված ունկնդիրներ: Նրանց հետաքրքրում էին համապես Ղարաբաղյան հարցի կարգավոր- մեկը կարող է անհայտ կորած իր հարազատի, ազգականի անունը փնտել այստեղ:

- Այդ անունները առաջինը
Դուք հայտնաբերեցիք:

ցիկուրյունը հենց դա է՝ Առևկայանալ ոչ թե որդես հայ, այլ խոսեցնել դասնական փաստարդությունը:
Բանախոսությունից հետո քը-

Բամակությունը լուս է շնչացին բանագրանուն, եղանի այն վայրերում, որտեղ ուզմագերիներն են աշխատել, լուսանկարներ արեցի: Իմ խնդրանիվ տրամադրեցին գոհված խորհրդային գերիների ցուցակները, որտեղ գտա 23 հայի անուն՝ Կիւլից, Կիրովարադիջ, Երևանից, Լենինգրադից, Պլովդիվից, Վիշեբուկից: Նրանցից յուրաքանչյուրի անունը ցուցատախտակին գրված է, եւ հետաքրքրված որտեղ առկա է:

Արմեն Միկոյանը ծնվել է 1988 հուլիսի 16-ին Վանաձորում։ Սին դդրոց հաճախելը սովորել է Գեղագիտության ազգային կենտրոնի Վանաձորի մասնագիտություն։ 1994-2004-ին սովորել է Վանաձորի Վ. Տերյանի անվան դպրոցում։ 1998-ին ընդունվել է Աս. Աղաջանյանի անվան գեղարվեսի դպրոց, որը գերազանցությամբ ավարտել է 2002-ին։ Դամբակրթական դպրոցն ավարտելուց հետո ընդունվել է ԿՊՄԻ-ի մանկավարժության ֆակուլտետի գեղանկարչության և գծագրության բաժինը։ Մասնակցել է համարադրամական խճանական ինքային ցուցահանդեսների։ Դամբակրթական երիտասարդական «Բագե» փառատոնի ա-

Աղրիլի 12-ին կերպարվեսի թանգարանում բացվեց Երևանի առաջին գեղամկարիչ Մարտին Սիկոյանի ստեղծագործությունների առաջին ամփառական ցուցահանդեսը՝ «Ներաշխարհի ձայներ» խորագրով։ Նկարիչը հանրության ներկայացել է 35 աշխատանքով, որնն իիմնականում վերջին երկու տարվա ընթացքում ստեղծված զորեր են։

ցուցահանդեսամ ինքն իրեն ճանաչելու եւ ինքն իրեն գտնելու խնդիր է դրված», - ասաց Փ. Ալյանը՝ ավելացնելով, որ Ա. Միկոյանը կանգնած է արվեստ ճանադրակի առաջին ասիժանի վրա, եւ ճաղթելով նրան բարի ճանադրակի:

Օրհնության եւ ողջումի խսու-
նվ հանդես եկավ Գուգարաց թե-
մի առաջնորդ, Սեղոնի արքեպիս-
կոպոս Զուցչանը՝ բազություն,
համաձակություն համարելով
մշակութային կյանքում ինքնա-
հաստատվելու ձգտումը: Նա նույն,
որ Լոռու մարզում ուրախայիրեն
աշխոյժ է մշակութային կյանքը,
որ ավագ սերունդը կարող է հան-
գիս լինել, որովհետեւ կա թիկուն-
ից եկող ընչառություն: Մրգազա-

«Երաւաշարի ձայներ». Արմեն Միկոյանի
ստեղծագործությունների առաջին
անհարական զուգահանդեսը՝ Վանաձորի
կերպարվեսի բանգարանում

զատ ոճի ստեղծագործական մրցույթում արժանացել է Երկրորդ մրցանակի:

2008-ին գերազանցության դիմունով պահանջվել է բոլոր եւ զինծառայության մեկնել Լռուային Ղարաբաղի զորեւում: 2010-ին զորացրվել է, ընդունվել Երևանի Գեղարվեսի մետական ակադեմիայի գեղանկարչության բաժնի մագիստրատուրան: Սովորելու այդ տարիներին եւս խճային ցուցահանդեսների է մասնակցել Վանաձորում և Երևանում:

Արժանայի մեջ մտնելու համար՝ Արժանայի մեջ մտնելու համար՝ Արժանայի մեջ մտնելու համար՝ Արժանայի մեջ մտնելու համար՝

Նրա գեղանկարչական աշխատանքներից կանոնավոր է պահպան և առաջարկ դասընթացներում:

Ինչպես խոստվանում է, Ա. Միկոյանը նկարել է իր գգաց-
նութեաբերը, ներաշխարհը: Իր ար-
վեստում ամեն ինչ զգացմունա-
յին, հոգեվհաճակային ֆոնի վրա է:
Նկարում է այս, ինչ զգում է: Ա-
դրագայում իրեն տեսնում է այն-
տեղ, ուր կտանի արվեստը: Կար-
ծում է՝ Օախախնամությունն է իր
համար նախանձել արվեստի ու-
ղին: Դեսաքրի է Վերմագրերի
դրեժիկան. Բնարականը մեծ տեղ
է գուարեանում:

Աշխարհայացքը՝ «կարեւոր մարդն է, մարդկային հոգին ու ներաշխարհը. այս ցուցահանդեսում ոչ միայն լուսեցի մկարհն է, այլ ամենակարեւորը՝ այստեղ մարդն է»: Ավելի օսա ոչ միայն երազանցներ ունի, այլև իրազործելի նողատակներ: Ցուցահանդեսի նողատակը՝ ներկայանալ հանրությանը, որպիտեսի հասունացել է դահը, կա ասելիք, եւ դա դեսէ ներկայացնել:

Ծի կարծիքով՝ Երիշասարդները ճո-
ռություն են բերում նշակութային
կյանքի մեջ, իսկ «մեր տեսակը
նշակութասեր է»։ Նա կարենութե-
նաւել, որ այս կամ այն ձեռքբ-
րումն ունենալուց հետո չղետք է
կյանգ առնել, անընդհաւ դետք է
որոնել, փնտել, ձգտել ավելիին։

Ողջոյնի խոս ասաց Վանա-
ձորի բաղադրեարանի կրթո-
թան եւ նշակոյքի բաժնի մեջ,
Եղաման Գագիկ Աղաբարխանը:
Նա նոյնմետ ժեօտեց, որ նշակոյ-
թային կյանիին աշխուժություն է
հաղորդում Երիտասարդների ակ-
տիվ մասնակցությունը բաղադրի
մշակութային միջոցառումներին,
եւ որ յուրաքանչյուր արվեստագետ է
վերջո կարողանում է գտնել իրեն:

Երիսասարդ նկարիչը ցուցաբերված վասահության համար ընորհակալություն հայտնեց բոլոր ներկաներին, աջակիցներին:

Արդեն ցուցաարհին Ա. Միկոյանին ողջունեցին և բարեմադրանի խոսքը ասացին Վանաձորի փոխապահամբէ Նորիկ Սարդարյանը, աշխատակազմի ղեկավար Գագիկ Սիմոնյանը, այլ դաշտունյաներ, գեղանկարիչներ, արվեստագետներ: Ա. Միկոյանը մեզ հետ գրուցի ժամանակ երախտագիտություն հայսնեց «Լոռի-Զրնուղկյուղի» ընկերության նաօրեն Դարություն Անտոնյանին եւ «ՍԻՄ տղագրատուն» ՍՊԸ նաօրեն Դայկազ Սիմիկյանին՝ ցուցահանեսի բացման ա-

Զակցելու համար:
Ցուցահանդեսը կգործի մինչև
առիջի 27-ը:

ԱՐՄԵՆԻ ՍԱՀԱԿՅԱՆ Վանաձորի

ԼԵՒ ԵՐԳԻԾԱՆԿԱՐԻՉՔ ԻՆՍԻՎ Է, ՆՐ ԱՆՐԻԳ ԿԱՅԳԵԼԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Զնայած «Արեւալիքամբ» այս
տարի առաջին անգամ կազմա
կերպվեց, սակայն ընդգրկել էր բա-
վականին լայն աշխարհագործու-
թյուն. 60 Երկրներից ուղարկվել էին
արդի Երգիծանկարչության աշխա-
տանքներ, եւ փառատոնին ներկա-
լին նաև ստեղծագործողներ այս
Երկրներից: Նրանցից մեկն էլ ՀՀե-
տան Սաղուրսկին եր, որը փառատո-
նի դասվակու հյուրն էր: Երգիծան-
կարիչ, լրագրող ՀՀետան Սաղուրս-
կին եկել էր Լեհաստանից: Մինչ ըս-
տեսական ճգնաժամը Լեհաստա-
նում Երգիծանկարիչը հրատարակե-
է Երգիծական հինգ ամսագրեր, այ-
սօր դրանցից մնացել է մեկը, որը
կոչվում է «Super Jokes»: «Ազգի-
հետ զրոյից ժամանակ ՀՀետան
Սաղուրսկին ասաց, որ Լեհաստա-
նում իիմենք է նաև «Բարի հումորի
ընկերակցությունը» (Good Humor
Party), որն այժմ ունի 2000 անդամ
ինչպես Լեհաստանում, այսպես է-
րուից Երկրներում, ընկերակցության
համասնակ ելլու հիմք է:

Սինէլ Դայաստան գալը Ծչեմա
Սաղուրսկին արդեն ծանրու է եղած
«Դայաստանի Երգինակարիչների ասցիացիային», ու հենց Վերջինին
հրավերով է Երևան փառատոնին: Ըստ
Սաղուրսկին ծանրթացէլ է ասուն
ցիացիայի անդամների հետ, հետա
գայում ծանրթուրյանը կիազորդ

ԽՆԱԳԻ ՊԵՏՏՈՒՅՑԱՆ

